

**ROLUL CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU
ÎN MENȚINEREA PĂCII ȘI SECURITĂȚII
INTERNAȚIONALE ÎN CONDIȚIILE NOILOR PROVOCĂRI
ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN**

Valentin ROȘCA

În contextul adoptării Cartei Organizației Națiunilor Unite (ONU) la 26 iunie 1945 și crearea ONU, s-a ajuns la un numitor comun că această organizație va fi unica ce va avea autoritatea de a folosi forța în cadrul relațiilor internaționale în limitele stabilite de Cartă, fapt evidențiat în preambulul Cartei ONU [1]. De asemenea, acest scop este prevăzut de art. 1 alin. (1) Carta ONU care prevede că unul din scopurile ONU este: „...*să mențină pacea și securitatea internațională...*” [1]. Termenul de „pace“ este folosit în Carta ONU în moduri diferite, fără să fie explicat în mod clar în vreun articol separat. Sensul pe care Națiunile Unite l-au dat păcii este însă cu mult mai extins, acesta creând o arie semantică mai largă și formulând pacea în sensul unui sistem global și dinamic, care garantează dreptatea socială, respectarea și impunerea drepturilor omului și a raporturilor de bună vecinătate în toate țările [2].

Principala responsabilitate pentru menținerea păcii și securității internaționale este atribuită de către Carta ONU Consiliului de Securitate [3, p.54]. Potrivit art.24 Carta ONU, Consiliul de Securitate deține „răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale”. În baza Capitolului VII din Carta ONU, Consiliului de Securitate este împuternicit de a constata „existența unei amenințări împotriva păcii, a unei încălcări a păcii sau a unui act de agresiune”. În scopul realizării acestor sarcini, la dispoziția Consiliului de Securitate au fost puse o serie de mijloace graduale, în raport cu gravitatea diferendului pe care îl are de soluționat [4]. În conformitate cu prevederile art. 26 Carta ONU statele membre ale ONU sunt obligate să accepte și să execute deciziile Consiliului de Securitate [1, art.26]. În acest sens, rezultă că în privința menținerii păcii și securității omenirii, ONU, prin intermediul CS, poate lua decizii care sunt *obligatorii* pentru toți membrii [5, p. 13].

Motivul oferirii unui astfel de spectru larg de împuterniciri Consiliului de Securitate, dintre toate organele ONU, reiese din următoarele considerente: acest organ este cel mai eficace grație competenței sale un număr restrâns de membri; este organizat să funcționeze permanent; în adoptarea hotărârilor sale încredințează o răspundere mai mare puterilor mari, membre permanente ale Consiliului [6]. Caracterul primordial al Consiliului de Securitate în tot sistemul ONU, în ce privește reglementarea diferendelor internaționale, în special, acelea care pun în pericol pacea și securitatea internațională, poate fi evidențiat din însuși actul constitutiv al ONU – Carta ONU [1, art. 11-12].

În lumea contemporană, și anume, una multipolară, societatea internațională devine martor al unui fapt deja constatat și cu părere de rău, unul dezolant pentru aceasta. ONU, unica organizație cu caracter universal din lume, devine practic inactivă în ce privește menținerea păcii universale și contracararea acțiunilor contrare prevederilor Cartei ONU.

Analizând prerogativele Consiliului de Securitate în domeniul menținerii păcii și securității internaționale, totul pare perfect. Fără doar și poate, sistemul de securitate colectivă stabilit de ONU prin intermediul Consiliului de Securitate este unul perfect – pe hârtie. Însă în practică imperfecțiunea acestuia deja a ieșit la iveală în timpul primelor aplicări ale dreptului de veto de către membrii permanenți ai Consiliului de Securitate.

Întru exercitarea funcțiilor sale în domeniul păcii și securității internaționale, Consiliul de Securitate acționează în temeiul prevederilor mai multor capitole ale Cartei ONU [7, p.194]. Cu toate acestea, mecanismul formal stabilit de Cap. VII din Carta ONU prin care Consiliul de Securitate urma să păstreze acea consecutivitate „perfectă” acțiunilor prestabilite a eșuat.

În primul rând, acesta nu a rezistat presiunilor și condițiilor din timpul Războiului rece. În al doilea rând, un factor important care și-a pus amprenta pe Consiliul de Securitate din momentul creării ONU a fost *dreptul de veto* pe care îl dețin membrii permanenți ai CS – SUA, Marea Britanie, URSS/Federația Rusă, Franța și China. Dreptul de veto tot timpul a fost acea „artilerie grea” folosită de către Marile

Puteri în cadrul Consiliului de Securitate. Această situație s-a conturat în timpul Războiului rece. Pe parcursul perioadei 1945-1985 dreptul la veto a fost folosit de 279 de ori. Această statistică, de asemenea, este „impregnată” cu exemple de conflicte care are la bază disensiuni ideologice care erau prezente în acea perioadă. Sfârșitul Războiului rece a adus un declin brusc în ceea ce privește folosirea dreptului de veto și o creștere impunătoare a activității Consiliului de Securitate. În 1990 SUA a folosit dreptul de veto doar în două situații – *primo*, în cazul rezoluției privind intervenția acesteia în Panama în 1989 și *secundo*, în cazul rezoluției privind crearea unei Comisii asupra activităților Israelului în teritoriile ocupate [8, p. 255]. Abia în 1993 dreptul de veto a fost folosit de către Federația Rusă în ce privește finanțarea forțelor de menținere a păcii în Cipru. Ulterior, SUA a folosit dreptul de veto din nou pentru a-și proteja aliatul fidel din Orientul Apropiat – Israelul – de la condamnare pentru încălcarea dreptului internațional umanitar în teritoriile ocupate. În 2003 SUA prin votul său de veto a respins o rezoluție prin care se declara ilegalitatea construirii de către Israel a unui zid pe teritoriile ocupate [9].

Conferind asemenea competențe largi Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității internaționale, se precizează, totodată, că niciuna din reglementările sale nu va aduce atingere dreptului inerent de autoapărare individuală sau colectivă în cazul în care se produce un atac armat împotriva unui membru al ONU, până când Consiliul de Securitate va fi luat măsurile necesare pentru menținerea păcii și securității internaționale [10, p. 75]. Consiliul de Securitate al ONU concentrează în sine funcția de răspundere pentru menținerea păcii, tot lui aparținându-i și rolul de bază în soluționarea controverselor din domeniu [11, p. 208].

Acest gen de probleme practice au fost însoțite în cadrul Consiliului de Securitate de probleme privind aplicabilitatea și interpretarea prevederilor Cartei ONU, în special a Capitolului VII. Aceasta se referă la faptul cum Consiliul de Securitate folosea capitolul VII în cadrul rezoluțiilor sale care se refereau nemijlocit la situații care puneau în pericol pacea și securitatea internațională. Datorită aspectului obligatoriu al rezoluțiilor CS în temeiul Cap. VII,

se conturează regula de bază referitor la identificarea elementelor constitutive ale unei situații specifice și stabilirea „periculozității” unui anumit eveniment care necesită implicarea ONU. Cu părere de rău, identificarea caracterului de „periculozitate” într-o anumită situație de criză din orice regiune a globului depinde de consensul membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate.

Apare întrebarea – în baza căror argumente Consiliul de Securitate trebuie sau are posibilitatea de a lua decizia pentru aplicarea forței în conformitate cu prevederile cap. VII din Carta ONU?

Dacă se lucrează cu o anumită normă sau o totalitate de norme, în cazul de față Carta ONU, înseamnă că aplicarea acestora trebuie realizată în baza unor dovezi elocvente și plauzibile care se vor încadra perfect în limitele aplicabilității acestor norme. Din start, se evidențiază o poziție prestabilită în cadrul Consiliului de Securitate de a învinovăți sau de a declara pe cineva vinovat de comiterea unor crime internaționale sau punerea în pericol a păcii și securității internaționale, fără a avea la dispoziție măcar un raport prealabil privind situația în regiune. Astfel, din cauza ambiguității prevederilor Cartei ONU, orice stat are riscul de a fi declarat drept pericol pentru securitatea internațională în cazul în care nu „împărtășește” viziunile sau politica unei superputeri membre a CS.

Din păcate, ambiguitatea prevederilor Cartei ONU este folosită de către statele membre deja de jumătate de secol. Acestea nu trebuie să devină o practică permanentă, care în mod normal este contrar tuturor scopurilor și principiilor dreptului internațional. Carta ONU a fost adoptată în contextul în care „popoarele erau hotărâte să izbăvească generațiile viitoare de flagelul războiului...” și nicidecum în scopul de a fi folosită de fiecare stat în parte în scopurile sale, ci în scopul întregii comunități internaționale.

Referințe:

1. Carta ONU. [on-line]: <http://www.un.org/en/documents/charter/preamble.-shtml> (vizitat 9 septembrie 2019).
2. ROȘCA, V. Eficiența ONU în respectarea păcii și securității internaționale prin prisma art. 2 (4) din Carta ONU. În: *Materialele Conferinței științifice cu participare internațională consacrată aniversării a 65-a a USM*

- „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare”. Chișinău 21-22 septembrie 2011, p. 49.
3. ЕФИМОВ, Г.К. *Устав ООН – инструмент мира*. Москва: Наука, 1986, с. 54.
 4. RĂDIUCĂ, S. *Folosirea forței și amenințării cu forța. Derogări de la principiile Cartei ONU*. [on-line]: <http://www.arduph.ro/domenii/conducere-ostilitatilor/folosirea-forței-si-a-amenințării-cu-forța-derogari-de-la-principiile-cartei-onu/>. (vizitat 27 august 2019).
 5. *ООН и поддержание международного мира*. Под ред. Р.М. ТИМЕРБАЕВА. Москва: Международное отношения, 1973, с. 13.
 6. TOMA, D. *Rolul Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității internaționale*. [on-line]: <http://www.arduph.ro/domenii/juris-dictie-penala-internationala/rolul-consiliului-de-securitate-in-mentinerea-pacii-si-securitatii-internationale/>. (vizitat 27 august 2019).
 7. GAMURARI, Vitalie. ONU și securitatea internațională la 60 de ani de la adoptarea cartei ONU. În: *Analele Științifice ale USM, seria „Științe socioumanistice”*, 2006, vol. I, p. 194.
 8. GRAY, Christine. *International Law and the Use of Force*. Oxford: University Press, Third Edition, 2008.
 9. UN Press Release SC/7896, 14 October 2003. [on-line]: <https://www.un.org/press/en/2003/sc7896.doc.htm>. (vizitat 3 septembrie 2019).
 10. АЛЕКСАНДРОВА, Э.С. *ООН. Объединенные действия по поддержанию мира*. Москва: Международные отношения, 1978.
 11. BALAN, O. *Drept internațional umanitar*. Chișinău: Universitatea de Criminologie, 2003.